

EUROOPA LIIT

EUROOPA PARLAMENT

NÕUKOGU

**Brüssel, 28. aprill 2021
(OR. en)**

**2018/0208 (COD)
LEX 2081**

PE-CONS 24/21

**JAI 405
INF 99
CADREFIN 183
FREMP 97
COPEN 182
DROIPEN 75
JUSTCIV 68
CODEC 551**

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, MILLEGA LUUAKSE
ÕIGUSPROGRAMM NING TUNNISTATAKSE KEHTETUKS MÄÄRUS (EL) NR 1382/2013**

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU
MÄÄRUS (EL) 2021/...,**

28. aprill 2021,

**millega luuakse õigusprogramm ning
tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1382/2013**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 81 lõikeid 1 ja 2 ning artikli 82 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt²

---

¹ ELT C 62, 15.2.2019, lk 178.

² Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2019. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 19. aprilli 2021. aasta esimese lugemise seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata). Euroopa Parlamendi ... seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 2 on sätestatud, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus. ELi lepingu artiklis 3 on täpsustatud, et liidu eesmärk on edendada rahu, oma väärtusi ja oma rahvaste hüvangut ja et liit austab oma rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning tagab Euroopa kultuuripärandi kaitse ja arendamise. Neid väärtusi on veelkord kinnitatud ja täpsustatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) sätestatud õigustes, vabadustes ja põhimõtetes.

- (2) On väga tähtis neid õigusi ja väärtusi aktiivselt arendada, kaitsta, edendada ja tagada nende rakendamine ning neid levitada kodanike ja rahvaste seas ning tagada nende jäämine liidu projektis kesksele kohale, kuna nende õiguste ja väärtuste kaitse nõrgenemine ükskõik millises liikmesriigis võib kahjustada kogu liitu. Liidu üldeelarvesse tuleks seepärast lisada sätteid uue õiguse, õiguste ja väärtuste fondi kohta, mis koosneb kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmist, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/...,¹⁺ ning õigusprogrammist. Ajal, mil Euroopa ühiskonnad seisavad silmitsi äärmusluse, radikalismi ja lõhenemisega ning sõltumatu kodanikuühiskonna tegevusruum on kahanemas, on varasemast veelgi tähtsam edendada, tugevdada ja kaitsta õigust, õigusi ja liidu väärtusi, milleks on inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine. Sellel on suur ja vahetu mõju liidu poliitilisele, ühiskondlikule, kultuurilisele ja majanduselule. Olles osa uuest õiguse, õiguste ja väärtuste fondist, aitab õigusprogramm kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1382/2013² aastateks 2014–2020 loodud õigusprogrammiga ka edaspidi arendada liidu õigusruumi, mis põhineb õigusriigil, kohtusüsteemi sõltumatusel ja erapooletusel, vastastikusel tunnustamisel ja usaldusel, õiguskaitse kättesaadavusel ja piiriüleisel koostööl. Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm koondab enda alla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1381/2013³ aastateks 2014–2020 loodud õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi ning nõukogu määrusega (EL) nr 390/2014⁴ loodud programmi „Kodanike Euroopa“.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2021/..., millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014 (ELT L ...).

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis ST 6833/2020 (2018/0207(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev ning ELT avaldamisviide.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1382/2013, millega luuakse õigusprogramm aastateks 2014–2020 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 73).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1381/2013, millega luuakse õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programm aastateks 2014–2020 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 62).

⁴ Nõukogu 14. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 390/2014, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 programm „Kodanike Euroopa“ (ELT L 115, 17.4.2014, lk 3).

- (3) Õigusprogramm tuleks kehtestada seitsmeks aastaks, et viia selle kehtivusaeg vastavusse nõukogu määruses (EL, Euratom) 2020/2093¹ sätestatud mitmeaastase finantsraamistiku kehtivusajaga.
- (4) Õiguse, õiguste ja väärtuste fond ja kaks selle aluseks olevat põhirahastamisprogrammi keskenduvad inimestele ja üksustele, kes aitavad hoida meie ühiseid väärtusi ja rikkalikku mitmekesisust, samuti õigusi ja võrdõiguslikkust elavana ja dünaamilisena. Lõppeesmärk on toetada ja hoida õigustel põhinevat, võrdõiguslikku, avatud, pluralistlikku, kaasavat ja demokraatlikku ühiskonda. See hõlmab aktiivset ja suurema mõjuvõimuga kodanikuühiskonda kui olulist sidusrühma ja inimeste demokraatliku, kodaniku- ja sotsiaalse osalemise soodustamist ning Euroopa ühiskonna rikkaliku mitmekesisuse arendamist, mis põhineb meie ühistel väärtustel, ühisel ajalool ja mälul. ELi lepingu artiklis 11 nähakse ette, et liidu institutsioonid peaksid kodanikuühiskonnaga avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi ning annaksid kodanikele ja esindusühendustele sobival viisil võimaluse teha teatavaks ja vahetada avalikult arvamusi liidu tegevuse kõigis valdkondades.

---

¹ Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11).

- (5) Euroopa Liidu toimimise lepinguga (ELi toimimise leping) on ette nähtud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomine, kus austatakse põhiõigusi ning liikmesriikide erinevaid õigussüsteeme ja -traditsioone. Õigusriigi, põhiõiguste ja demokraatia austamine ja edendamine liidus on eeltingimused kõigi aluslepingutes sätestatud õiguste ja kohustuste tagamiseks ning inimeste usalduse suurendamiseks liidu vastu. See, kuidas õigusriiki liikmesriikides rakendatakse, on oluline liikmesriikide ja nende õigussüsteemide vastastikuse usalduse tagamise seisukohalt. Selle saavutamiseks peaks liit võtma meetmeid, mille abil arendada tsiviil- ja kriminaalasjades tehtavat õigusala koostööd. Euroopa õigusruumi edasiarendamisel tuleks kõigil tasanditel tagada ja edendada seda, et austatakse põhiõigusi ning ühiseid põhimõtteid ja väärtusi, nagu mittediskrimineerimine ja võrdne kohtlemine harta artiklis 21 loetletud juhtudel, solidaarsus, kõikidele inimestele tagatud tegelik juurdepääs õigusemõistmisele, õigusriik, demokraatia ja hästi toimiv sõltumatu kohtusüsteem.

- (6) Rahastamine peaks jääma üheks oluliseks vahendiks aluslepingutes seatud kaugeleulatuvate eesmärkide saavutamisel. Lisaks muudele meetmetele on paindlik ja tulemuslik õigusprogramm nende eesmärkide kavandamiseks ja rakendamiseks määrava tähtsusega. Õigusprogrammi tuleks rakendada kasutajasõbralikul viisil, näiteks kasutades kasutajasõbralikku taotlus- ja aruandemenetlust, ning selle eesmärk peaks olema tasakaalustatud geograafiline ulatus. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, et õigusprogramm oleks kättesaadav iga liiki toetusesaajatele. Õigusprogrammi rahastamispaketi raames tuleks säilitada teatud paindlikkus vahendite eraldamisel erieesmärkideks. Paindlikkust tuleks esmajärjekorras kohaldada meetmetele, mis toetavad õigusriigi põhimõtte edendamist.

- (7) Kõigile vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala järkjärgulise loomise tagamiseks võtab liit meetmeid, mis on seotud tsiviil- ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostööga, mis põhineb kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttel, mis on alates 15.–16. oktoobril 1999 Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisest liidu õiguslase koostöö nurgakivi. Vastastikune tunnustamine eeldab, et liikmesriikide vahel valitseb tugev usaldus. Selleks et hõlbustada vastastikust tunnustamist ja edendada vastastikust usaldust, on mitmes valdkonnas juba võetud meetmeid liikmesriikide õigusnormide lähendamiseks. Hästi toimiv õigusruum, kus on kaotatud takistused piiriüleste kohtumenetluste korraldamisele ja õiguskaitse kättesaadavusele piiriüleste juhtumite korral, on võtmetähtsusega ka majanduskasvu ja edasise integratsiooni tagamiseks. Samal ajal on tõrgeteta toimiva siseturu ja liidu ühiste väärtuste toetamiseks vaja hästi toimivat Euroopa õigusruumi, tõhusat, sõltumatut ja kõrge kvaliteediga riigisisest õigussüsteemi ning suuremat vastastikust usaldust.
- (8) Õiguskaitse kättesaadavus peaks hõlmama eelkõige juurdepääsu kohtutele, alternatiivsetele vaidluste lahendamise viisidele ja võimlust pöörduda ametnike poole, kellel on seadusest tulenev kohustus anda pooltele sõltumatut ja erapooletut õigusnõu.

- (9) Õigusriigi igakülgne järgimine ja edendamine on äärmiselt oluline tugeva vastastikuse usalduse saavutamiseks justiits- ja siseküsimuste valdkonnas ning eelkõige tsiviil- ja kriminaalasjades tehtava tulemusliku õiguslase koostöö jaoks, mis põhineb vastastikusel tunnustamisel. Õigusriik on üks ELi lepingu artiklis 2 sätestatud ühistest väärtustest ning ELi lepingu artikli 19 lõikes 1 ja harta artiklis 47 kehtestatud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte selle konkreetne väljendus. Õigusriigi edendamine, toetades püüdlusi parandada riiklike õigussüsteemide sõltumatust, läbipaistvust, vastutust, kvaliteeti ja tulemuslikkust, parandab vastastikust usaldust, mis on tsiviil- ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö jaoks hädavajalik. Kohtusüsteemi sõltumatusel ja erapooletusel on põhiroll õiguses õiglasele kohtumenetlusele ja need on keskse tähtsusega euroopalike väärtuste kaitsmisel. Peale selle on mõistlike menetlusaegade tõhusate õigussüsteemide olemasolu kõigi asjaosaliste õiguskindluse huvides.

- (10) ELi toimimise lepingu artikli 81 lõike 2 punkti h ja artikli 82 lõike 1 punkti c kohaselt toetab liit kohtunike ja õigusosalatöötajate koolitust kui vahendit, millega arendada tsiviil- ja kriminaalasjades tehtavat õigusosalast koostööd, mis rajaneb kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttel. Õigusvaldkonna spetsialistide koolitamine on oluline vahend, mille abil kujundada ühine arusaamine sellest, kuidas õigusriiki ja põhiõigusi kõige paremini rakendada ja tagada. See aitab ehitada Euroopa õigusruumi, luues liikmesriikide õigusvaldkonna spetsialistide hulgas ühise õiguskultuuri. On äärmiselt oluline tagada õiguse mittediskrimineeriv, korrektne, sidus ja järjepidev kohaldamine liidus ning vastastikune usaldus ja mõistmine õigusvaldkonna spetsialistide vahel piiriülestes menetlustes. Õigusprogrammiga toetatavad koolitusmeetmed peaksid tuginema põhjalikele koolitusvajaduste hindamistele, neis peaks kasutatama modernset koolitusmetoodikat, need peaksid hõlmama piiriüleseid üritusi, kuhu on kaasatud eri liikmesriikide õigusvaldkonna spetsialistid, sisaldama aktiivset õppimist ja võrgustiku loomise elemente ning olema jätkusuutlikud. Selliste meetmete hulka peaks kuuluma koolitus õigusterminoloogia, tsiviil- ja kriminaalõiguse, põhiõiguste, vastastikuse tunnustamise ja menetluslike tagatiste alal. Need meetmed peaksid samuti hõlmama kohtunikele, juristidele ja prokuröridele mõeldud koolitusi seoses probleemide ja takistustega, mis tekivad inimestel, kes puutuvad sageli kokku diskrimineerimisega või on kaitsetus olukorras, nagu näiteks naised, lapsed, vähemused, LGBTIQ-inimesed, puuetega inimesed ning soolise vägivalla, koduvägivalla või lähisuhtevägivalla ja muud liiki isikutevahelise vägivalla ohvrid. Koolituse korraldamisse tuleks vahetult kaasata nende inimeste esindus- või tugiorganisatsioonid ning võimaluse korral ka need inimesed ise. Võttes arvesse asjaolu, et naissoost kohtunikud on juhtivatel juriidilistel ametikohtadel alaesindatud, tuleks naissoost kohtunikke, naissoost prokuröre ja naisi muudel juriidilistel ametikohtadel julgustada sellistel koolitustel osalema.

- (11) Käesolevas määruses tuleks mõistet „kohtunikud ja muud õigusalatöötajad“ tõlgendada laialt, nii et see hõlmaks kohtunikke, prokuröre, kohtu ja prokuratuuri töötajaid, samuti kõiki teisi õigusvaldkonna spetsialiste, kes on seotud õigusasutustega või osalevad muul viisil õigusemõistmisel, sõltumata nende riiklikust määratlusest, õiguslikust seisundist ja sisekorraldusest, nagu näiteks juristid, notarid, kohtutäiturid, pankrotihaldurid, vahendajad, kohtutõlgid ja -tõlkijad, kohtueksperdid, vanglaametnikud ja kriminaalhooldusametnikud.
- (12) Õigusalane koolitus võib hõlmata erinevaid osalejaid, nagu liikmesriikide õigus-, kohtu- ja haldusasutused, akadeemilised asutused, õigusalase koolituse eest vastutavad riiklikud asutused, Euroopa tasandil tegutsevad koolitusorganisatsioonid või -võrgustikud või liidu õiguse kohtukoordinaatorite võrgustikud. Asutustele ja üksustele, kes tegutsevad Euroopa üldistes huvides kohtunike ja õigusalatöötajate koolituse valdkonnas, nagu Euroopa õigusalase koolituse võrgustik (EJTN), Euroopa Õigusakadeemia (ERA), Euroopa kohtute haldamise nõukodade võrgustik (ENCJ), Euroopa Liidu riiginõukogude ja kõrgemate kohtute assotsiatsioon (ACA-Europe), Euroopa Liidu ülemkohtute presidentide võrgustik (EUSJC) ja Euroopa Avaliku Halduse Instituut (EIPA), jääb ka edaspidi roll edendada kohtunike ja muude õigusalatöötajate koolitusprogramme, millel on tõeline Euroopa mõõde, ja seetõttu peaks sellistele organitele või üksustele andma piisavat rahalist toetust kooskõlas menetluste ja kriteeriumidega, mille komisjon on sätestanud käesoleva määruse kohaselt vastu võetud tööprogrammides.

- (13) Õigusprogramm peaks toetama EJTNi iga-aastast tööprogrammi, mis on oluline osa õiguslase koolituse alal. EJTN on erandlikus olukorras, sest ta on liidu tasandil ainus võrgustik, kuhu on koondunud liikmesriikide õiguslast koolitust pakkuvad asutused. Tal on ainulaadsed võimalused korraldada uute ja kogenud kohtunike ja prokuröride vahetusi liikmesriikide vahel ning koordineerida riikide õiguslast koolitust pakkuvate asutuste tööd osas, mis puudutab liidu õiguse alaste koolituste korraldamist ja heade koolitustavade edendamist. EJTN pakub ka suurepärase kvaliteediga koolitustegevusi, mida korraldatakse liidu tasandil kulutõhusalt. EJTNi liidu tasandil pakutavad koolitused on ka kvaliteetsed ja kulutõhusad. Lisaks osalevad kandidaatriikide õiguslast koolitust pakkuvad asutused võrgustikus vaateajatena. EJTNi aastaaruanne peaks sisaldama pakutud koolitusi käsitlevat teavet, mis esitatakse muu hulgas töötajate kategooriate lõikes.

- (14) Õigusprogrammi meetmed peaksid toetama ulatuslikumat kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikust tunnustamist tsiviil- ja kriminaalasjades, liikmesriikidevahelist usaldust ja õigusaktide vajalikku ühtlustamist, mis hõlbustab asjaomaste asutuste vahelist koostööd, sealhulgas elektrooniliste vahendite kaudu. Õigusprogramm peaks toetama üksikisiku õiguste kohtulikku kaitset tsiviil- ja kaubandusajades. See peaks samuti edendama tsiviilõiguses suuremat ühtlustamist, mis aitab kõigi tsiviilvaidluste poolte huvides kõrvaldada kohtu- ja kohtuväliste menetluste rahuldava ja tõhusa toimimise takistused. Et soodustada liidu õiguse tulemuslikku täitmist ja praktilist kohaldamist tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas, tuleks õigusprogrammiga lisaks toetada nõukogu otsusega 2001/470/EÜ¹ loodud tsiviil- ja kaubandusajade käsitlevat Euroopa õiguslase koostöö võrgustikku. Kriminaalasjades peaks õigusprogramm aitama edendada ja rakendada norme ja menetlusi, et tagada kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste tunnustamine kogu liidus. See peaks hõlbustama koostööd ja aitama kõrvaldada takistused tulemuslikuks koostööks ja vastastikuseks usalduseks. Samuti peaks õigusprogramm aitama parandada õiguskaitse kättesaadavust, edendades ja toetades kuriteohvrite õigusi ning kahtlustatavate ja süüdistatavate menetlusõigusi kriminaalmenetlustes.

---

¹ Nõukogu 28. mai 2001. aasta otsus 2001/470/EÜ, millega luuakse tsiviil- ja kaubandusajade käsitlev Euroopa kohtute võrk (EÜT L 174, 27.6.2001, lk 25).

- (15) Vastavalt ELi lepingu artiklile 3, harta artiklile 24 ja ÜRO lapse õiguste konventsioonile tuleks õigusprogrammiga toetada lapse õiguste kaitset ning integreerida lapse õiguste kaitse edendamine selle kõikide meetmete rakendamisse. Selleks tuleks erilist tähelepanu pöörata meetmetele, mille eesmärk on lapse õiguste kaitse tsiviil- ja kriminaalõiguse kontekstis, sealhulgas vanematega kinnipidamiskohtades kaasas olevate laste, vangistatud vanemate laste ja kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate laste kaitse.
- (16) Aastateks 2014–2020 loodud õigusprogrammi raames sai korraldada liidu õigust puudutavaid koolitusi, eelkõige harta kohaldamisala ja kohaldamise kohta, ning need olid suunatud kohtunikele ja muudele õigusametlastele. Nõukogu tuletas oma 12. oktoobri 2017. aasta järeldustes harta kohaldamise kohta 2016. aastal meelde, kui oluline on suurendada teadlikkust harta kohaldamisest nii riiklikul kui ka liidu tasandil, sealhulgas poliitikakujundajate, õiguspraktikute ja õigussubjektide endi seas. Seepärast on põhiõiguste järjepidevaks integreerimiseks vaja suurendada rahalist toetust teadlikkuse suurendamise meetmetele, mille sihtrühmaks on lisaks õigusasutustele ja õiguspraktikutele ka muud avaliku sektori asutused.

- (17) ELi toimimise lepingu artikli 67 kohaselt moodustab liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, kus austatakse põhiõigusi. Õiguskaitse diskrimineerimisvaba kättesaadavus kõigile on esmatähtsal kohal. Selleks et hõlbustada õiguskaitse tulemuslikku kättesaadavust ja edendada vastastikust usaldust, mis on äärmiselt oluline vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala rahuldavaks toimimiseks, on vaja suurendada rahalist toetust muude kui riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi õigusasutuste meetmetele ning õiguspraktikute ja kodanikuühiskonna organisatsioonide meetmetele, mis aitavad nende eesmärkide saavutamisele kaasa. Eelkõige tuleks toetada meetmeid, mis hõlbustavad õiguskaitse tulemuslikku ja võrdset kättesaadavust isikutele, kes puutuvad sageli kokku diskrimineerimisega või on kaitsetus olukorras. Oluline on toetada kodanikuühiskonna organisatsioonide huvide edendamiseks seotud tegevust, nagu võrgustike loomine, kohtuvaidlused, kampaaniad, teavitamine ja muu järelevalvetegevus. Sellega seoses on tähtis roll ka õigusvaldkonna spetsialistidel, kes on seotud õigusasutustega ja töötavad kodanikuühiskonna organisatsioonide heaks.

- (18) Kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 8 ja 10 peaksid õigusprogrammi kõik meetmed toetama soolõimet ja mittediskrimineerimise peavoolustamist. ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis kinnitatakse ka puuetega inimeste õigust täielikule õigusvõimele ja õiguskaitse kättesaadavusele. Kooskõlas Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise tegevuskava¹ (edaspidi „16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe“) punktiga 16 tuleks õigusprogrammi vahe- ja lõpphindamise käigus hinnata soolist mõju, et selgitada välja, mil määral aitab õigusprogramm saavutada soolist võrdõiguslikkust ja ega see ei avalda soolisele võrdõiguslikkusele ettekavatsematult negatiivset mõju. Sellega seoses ja võttes arvesse õigusprogrammi erieesmärkide meetmete erinevat olemust ja ulatust, on tähtis, et kõik projektiarendajate kogutud üksikandmed esitataks võimaluse korral alati sugude lõikes. Samuti on oluline anda toetuste taotlejatele teavet selle kohta, kuidas võtta soolist võrdõiguslikkust arvesse, sealhulgas vajaduse korral teavet selliste soolõime vahendite nagu sootundliku eelarvestamise ja soolise mõju hindamise kasutamise kohta. Ekspertide ja sidusrühmadega konsulteerimisel tuleks arvesse võtta soolist tasakaalu.

---

¹ ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 28.

- (19) Kõigi õigusprogrammi meetmetega, kui see on asjakohane, tuleks ka toetada ja kaitsta ohvrite õigusi nii tsiviil- kui ka kriminaalasjades. Selleks tuleks erilist tähelepanu pöörata ohvrite kaitseks mõeldud mitmesuguste liidu vahendite paremale rakendamisele ja kooskõlastamisele ning meetmetele, mille eesmärk on parimate tavade vahetamine kohtute ja õiguspraktikute vahel, kes tegelevad vägivallajuhtumitega. Ühtlasi peaks õigusprogramm toetama teadmiste parandamist ja kollektiivsete õiguskaitsevahendite kasutamist.
- (20) Õigusprogrammiga hõlmatud meetmed peaksid aitama luua Euroopa õigusruumi, edendada õigussüsteemi sõltumatust ja tõhusust, suurendada piiriülest koostööd ja võrgustikku, kindlustada liikmesriikide kohtuvõimude vastastikust usaldust ning saavutada liidu õiguse õige, sidusa ja järjepideva kohaldamise. Rahastamismeetmed peaksid aitama luua ka ühist arusaama liidu väärtustest ja õigusriigist, paremini tundma õppida liidu õigust ja poliitikat, jagada teadmisi ja parimaid tavasid õiguslase koostöö vahendite kasutamisel kõigi asjaomaste sidusrühmade poolt, levitada ja edendada koostalitlusvõimelisi digilahendusi, mis toetavad sujuvat ja tõhusat piiriülest koostööd, ning looma liidu õiguse ja poliitika kujundamiseks, jõustamiseks ja selle igakülgse mõistmise ja rakendamise toetamiseks tugeva analüütilise aluse. Liidu sekkumine võimaldab neid meetmeid ellu viia järjepidevalt kogu liidus ning tekitab mastaabisäästu. Peale selle on liidul liikmesriikidest paremad võimalused lahendada piiriüleseid olukordi ning pakkuda vastastikuse õppe ja parimate tavade jagamise Euroopa platvormi.

- (21) Õigusprogramm peaks aitama ka tõhustada koostööd liikmesriikide vahel, kui liidu õigusel on välismõõde, võttes arvesse väliseid tagajärgi, et parandada õiguskaitse kättesaadavust ning hõlbustada kohtu- ja menetlusprobleemide lahendamist.
- (22) Komisjon peaks tagama üldise sidususe, vastastikuse täiendavuse ja koostoime liidu organite, ametite ja asutuste, eelkõige Euroopa Liidu Kriminaalõiguslase Koostöö Ameti (Eurojust), Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA), Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Ameti (eu-LISA) ja Euroopa Prokuratuuri (EPPO) tööga, ning võtma arvesse teiste riiklike ja rahvusvaheliste osalejate tööd õigusprogrammi eesmärkidega hõlmatud valdkondades.

- (23) Selleks et tagada vahendite tõhus jaotus liidu üldeelarvest, on vaja tagada, et kõigil programmi raames elluviidavatel meetmetel on liidu lisaväärtus, nad täiendavad liikmesriikide meetmeid ja on kooskõlas teiste liidu meetmetega. Tuleks püüda saavutada kooskõla, täiendavust ja koostoimet selliste rahastamisprogrammidega, millega toetatakse omavahel tihedalt seotud poliitikavaldkondi, eelkõige kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmiga ning ühtse turu programmiga, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) ...¹⁺, piirihalduse ja julgeoleku programmidega, eelkõige Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondiga ning sisejulgeolekufondiga, strateegilise taristu programmidega, eelkõige programmiga „Digitaalne Euroopa“, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) ...²⁺⁺, programmiga „Erasmus+“, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) ...³⁺⁺⁺, „Euroopa horisondiga“, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) ...⁴⁺⁺⁺⁺, ühinemiseelse abi rahastamisvahendiga ning programmiga LIFE, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) ....⁵⁺⁺⁺⁺⁺.

-
- 1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) ..., millega luuakse siseturu, ettevõtete, sealhulgas mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime, taimede, loomade, toidu ja sööda valdkonna ja Euroopa statistika programm („ühtse turu programm“) ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 99/2013, (EL) nr 1287/2013, (EL) nr 254/2014 ja (EL) nr 652/2014 (ELT L ...).
- + ELT: palun sisestada teksti dokumendis ST 14281/20 (2018/0231(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev ja ELT avaldamisviide.
- 2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) ..., millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240 (ELT L ...).
- + + ELT: palun sisestada teksti dokumendis ST 6789/20 (2018/0227(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev ja ELT avaldamisviide.
- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) ..., millega luuakse liidu haridus- ja koolitus-, noorte- ning spordiprogramm „Erasmus+“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013 (ELT L ...).
- + ++ ELT: palun sisestada teksti dokumendis ST 14148/20 (2018/191(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev ja ELT avaldamisviide.
- 4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) ..., millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L ...).
- + +++ ELT: palun sisestada teksti dokumendis ST 7064/20 (2018/0224(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev ja ELT avaldamisviide.
- 5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) ..., millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1293/2013 (ELT L ...).
- + ++++ ELT: palun sisestada teksti dokumendis ST 6077/20 (2018/0209(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev ja ELT avaldamisviide.

- (24) Käesoleva määrusega kehtestatakse õigusprogrammi kogu kehtivusajaks rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendi ja nõukogu jaoks lähtesumma 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe punkti 18 tähenduses.
- (25) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046¹ (edaspidi „finantsmäärus“) artikli 193 lõikele 2 võib toetust anda juba alustatud meetmele, tingimusel et taotleja suudab tõendada vajadust alustada meedet enne toetuslepingu allkirjastamist. Enne toetustaotluse esitamise kuupäeva kantud kulud ei ole siiski rahastamiskõlblikud, välja arvatud piisavalt põhjendatud erandjuhtudel. Selleks et vältida liidu toetuses häireid, mis võivad kahjustada liidu huve, peaks olema võimalik sätestada piiratud ajavahemiku jooksul mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 alguses, et käesoleva määrusega toetatud meetmetega seoses kantud kulud, mis loetakse rahastamiskõlblikuks alates eelarveaasta 2021 algusest, isegi kui need kanti enne toetustaotluse esitamist.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

- (26) Õigusprogrammile kohaldatakse finantsmäärust. Finantsmäärusega sätestatakse liidu eelarve täitmise reeglid, sealhulgas reeglid toetuste, auhindade, hangete, eelarve kaudse täitmise, rahastamisvahendite, eelarvetagatiste, finantsabi ja välisekspertide tasustamise kohta.
- (27) Käesoleva määrusega ette nähtud rahastamisliikide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda nende võimest saavutada meetmete erieesmärke ja anda tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust, asjakohaste sidusrühmade ja sihtrühma kuuluvate toetusesaajate suutlikkust ning eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. See peaks hõlmama kindlasummaliste maksete, ühtsete määrade ja ühikuhindade kasutamise kaalumist ning ka sellist rahastamist, mis ei ole seotud finantsmääruse artikli 125 lõikes 1 osutatud kuludega.

(28) Finantsmääruse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013¹ ning nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95,² (Euratom, EÜ) nr 2185/96³ ja (EL) 2017/1939⁴ kohaselt tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, sealhulgas meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sealhulgas kelmuste ja pettuste ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade sissenõudmist ning asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige on Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) vastavalt määruste (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrole ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust, pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Euroopa Prokuratuuril on määruse (EL) 2017/1939 kohaselt õigus uurida liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371,⁵ ja esitada süüdistusi. Vastavalt finantsmäärusele peab iga isik või üksus, kes saab liidu vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel igakülgset koostööd, andma komisjonile, OLAFile, kontrollikojale ja tõhustatud koostöös osalevate liikmesriikide suhtes kooskõlas määrusega (EL) 2017/1939 Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

² Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta otsus 2988/95/EL Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (ELT L 312, 23.12.1995, lk 1).

³ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramise eest (ELT L 292, 15.11.1996, lk 2).

⁴ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

- (29) Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvad kolmandad riigid võivad liidu programmides osaleda koostöö raames, mis kehtestati Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga¹, milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel. Kolmandad riigid võivad osaleda ka muude õigusaktide alusel. Käesolevasse määrusesse tuleks lisada erisäte, millega nõutakse kolmandatelt riikidelt vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikojale vajalike õiguste ja nõutava juurdepääsu andmist, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.
- (30) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud horisontaalseid finantsreegleid. Need reeglid on sätestatud finantsmääruses ning nendega määratakse eelkõige kindlaks menetlus eelarve kehtestamiseks ja selle täitmiseks toetuste, hangete, auhindade ja eelarve kaudse täitmise kaudu ning nähakse ette finantsjuhtimises osalejate vastutuse kontroll. ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud reeglid hõlmavad ka üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks.
- (31) Vastavalt nõukogu otsuse 2013/755/EL² artiklile 94 on ülemeremaadel ja -territooriumidel asuvad isikud ja asjakohased avalik-õiguslikud ja/või eraõiguslikud organid ja institutsioonid rahastamiskõlblikud, kui programmi reeglitest ja eesmärkidest ning võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega vastav ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti.

---

¹ ELT L 1, 3.1.1994, lk 3.

² Nõukogu 25. novembri 2013. aasta otsus 2013/755/EL ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta (ÜMTde assotsieerimise otsus) (ELT L 344, 19.12.2013, lk 1).

- (32) Võttes arvesse, kui tähtis on võidelda kliimamuutuste vastu kooskõlas liidu kohustustega rakendada ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkulepe ning saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärgid, on õigusprogramm mõeldud kliimameetmete peavoolustamiseks ja üldise eesmärgi – tagada 30 % liidu eelarvekulutustest kliimaeesmärkide toetamiseks ning eesmärgi tagada 2024. aastal 7,5 % ning 2026. ja 2027. aastal 10 % eelarvest bioloogilise mitmekesisuse kulutusteks – saavutamiseks, võttes seejuures arvesse kliimaeesmärkide ja bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide praegust kattumist. Õigusprogrammiga peaks toetama meetmeid, mis järgivad liidu kliima- ja keskkonnaalaseid standardeid ja prioriteete ning Euroopa roheline kokkuleppe põhimõtet „ära tekita kahju“. Asjakohased meetmed tuleks määrata kindlaks õigusprogrammi ettevalmistamise ja rakendamise käigus ning neid tuleks asjakohaste hindamis- ja läbivaatamismenetluste kontekstis uuesti hinnata.
- (33) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe¹ punktidele 22 ja 23 tuleks käesolevat õigusprogrammi hinnata teabe põhjal, mis on kogutud seirenormide alusel, vältides samal ajal eelkõige liikmesriikidele langevat halduskoormust ja ülereguleerimist. Seirenormid peaksid asjakohasel juhul sisaldama ka mõõdetavaid näitajaid, mille alusel saab hinnata õigusprogrammi mõju kohapeal. Komisjon peaks andma Euroopa Parlamendile ja nõukogule programmi tulemuste kohta igal aastal aru olemasolevate aruandlusmehhanismide, eelkõige ELi õigusemõistmise tulemustabeli raames.

---

¹ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

- (34) Selleks et tagada õigusprogrammi eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude tulemuslik hindamine, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte artiklites 13 ja 15 ning II lisas sätestatud näitajate kohta. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (35) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011¹.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

- (36) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt aidata edasi arendada õigusriigi põhimõttel, vastastikusel tunnustamisel ja usaldusel põhinevat Euroopa õigusruumi eelkõige tsiviil- ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö edendamiseks, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (37) Määrus (EL) nr 1382/2013 tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada.
- (38) Selleks et tagada asjaomases poliitikavaldkonnas toetuse andmise järjepidevus ja võimaldada rakendamise alustamist mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 algusest, peaks käesolev määrus jõustuma võimalikult kiiresti ja seda tuleks kohaldada tagasiulatuvalt 1. jaanuarist 2021.

- (39) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (40) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 ning artikli 4a lõike 1 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokoll artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I peatükk

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega luuakse õigusprogramm mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kehtivusajaks, nagu on sätestatud nõukogu määruses (EL, Euratom) 2020/2093.

Selles sätestatakse õigusprogrammi eesmärgid, eelarve aastateks 2021–2027, liidupoolse rahastamise vormid ja sellise rahastamise reeglid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: „kohtunikud ja muud õigusalatöötajad“ – kohtunikud, prokurörid ning kohtu ja prokuratuuri töötajad, samuti muud õigusasutustega seotud õigusvaldkonna spetsialistid.

Artikkel 3

Õigusprogrammi eesmärgid

1. Õigusprogrammi üldeesmärk on aidata edasi arendada õigusriigil, sealhulgas kohtusüsteemi sõltumatusel ja erapooletusel, vastastikusel tunnustamisel ja usaldusel ning õigusalasel koostööl põhinevat Euroopa õigusruumi, tugevdades seeläbi ka demokraatiat, õigusriiki ja põhiõiguste kaitset.
2. Lõikes 1 sätestatud üldeesmärgi raames on õigusprogrammi erieesmärgid järgmised:
  - a) hõlbustada ja toetada tsiviil- ja kriminaalajades õigusalast koostööd ning edendada õigusriiki ja kohtusüsteemi sõltumatust ja erapooletust, sealhulgas toetades püüdlusi parandada liikmesriikide õigussüsteemide tõhusust ja otsuste tõhusat täitmist;
  - b) toetada ja edendada õigusalast koolitust, et soodustada ühist õigus- ja kohtukultuuri, samuti õigusriigil põhinevat kultuuri, ning toetada ja edendada õigusprogrammi seisukohalt oluliste liidu õigusaktide järjepidevat ja tõhusat rakendamist;

- c) hõlbustada kõigi jaoks tõhusat ja mittediskrimineerivat juurdepääsu õiguskaitsele ja tõhusaid õiguskaitsevahendeid, sealhulgas elektrooniliste vahendite kaudu (e-õiguskeskkond), edendades tõhusaid tsiviil- ja kriminaalmenetlusi ning edendades ja toetades kõigi kuriteoohvrite õigusi ning kahtlustatavate ja süüdistatavate menetlusõigusi kriminaalmenetlustes.

Artikkel 4

Peavoolustamine

Õigusprogrammi kõikide meetmete rakendamisel püütakse edendada soolist võrdõiguslikkust, lapse õigusi, muu hulgas lapsesõbraliku õigusemõistmise abil, ohvrite kaitset ning võrdõiguslikkuse põhimõtte ja harta artiklis 21 loetletud põhjustel diskrimineerimise keelu tõhusat kohaldamist kooskõlas harta artikliga 51 ja selles ettenähtud piires.

Artikkel 5

Eelarve

1. Õigusprogrammi rakendamise rahastamispakett ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 on jooksevhindades 305 000 000 eurot.
2. Lõikes 1 sätestatud summa võib eraldada õigusprogrammi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditeerimis- ja hindamistoiminguteks, sealhulgas ettevõtte infotehnoloogiasüsteemide jaoks.

3. Kooskõlas finantsmääruse artikli 193 lõike 2 teise lõigu punktiga a, võttes arvesse käesoleva määruse hilinenud jõustumist ning selleks, et tagada järjepidevus, võib piiratud ajavahemiku jooksul kulusid, mis on seotud käesoleva määruse alusel toetatavate meetmetega, mis on juba alanud, käsitada rahastamiskõlblikena alates 1. jaanuarist 2021, isegi juhul, kui need on kantud enne toetustaotluse või abitaotluse esitamist.
4. Õigusprogrammi rahastamispaketi raames eraldatakse summad igale erieesmärkide rühmale vastavalt I lisas kehtestatud protsendimääradele.
5. Eelarve jagatud täitmise raames liikmesriikidele eraldatud vahendid võib asjaomase liikmesriigi taotlusel kanda üle programmile vastavalt tingimustele, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+-i, Ühtekuuluvusfondi, õiglase ülemineku fondi ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahalise toetamise instrumendi suhtes kohaldatavad finantsreeglid (edaspidi „ühisätete määrus 2021–2027“) artiklis 26. Komisjon haldab neid vahendeid otse finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti a alusel või kaudselt nimetatud lõigu punkti c alusel. Kõnealuseid vahendeid kasutatakse asjaomase liikmesriigi huvides.

Artikkel 6

Õigusprogrammiga assotsieerunud kolmandad riigid

Õigusprogramm on osalemiseks avatud järgmistele kolmandatele riikidele:

- a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna liikmed, vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele;
- b) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;
- c) Euroopa naabruspoliitika riigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;

- d) muud kolmandad riigid vastavalt tingimustele, mis on sätestatud erilepingus, millega reguleeritakse asjaomase kolmanda riigi osalemist liidu programmides, tingimusel et selle lepinguga
- i) on tagatud õiglane tasakaal liidu programmides osaleva kolmanda riigi osamaksete ja saadava kasu vahel;
  - ii) on kehtestatud programmides osalemise tingimused, sealhulgas eri programmide osamaksete ja halduskulude kalkulatsioon;
  - iii) ei anta kolmandale riigile otsustusõigust liidu programmi üle;
  - iv) on kindlustatud liidu õigused tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve.

Esimese lõigu punkti d alapunktis ii osutatud osamaksed loetakse vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbeliseks tuluks

Artikkel 7

Liidu rahastamise rakendamine ja vormid

1. Õigusprogrammi rakendatakse eelarve otsese täitmise korras vastavalt finantsmäärusele või eelarve kaudse täitmise korras koostöös finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punkti c esimeses lõigus osutatud asutustega.
2. Õigusprogrammist võib anda rahalist toetust ükskõik millises finantsmääruse kohases vormis.
3. Riski, mis on seotud toetusesaajale määratud vahendite tagasinõudmisega, võib katta vastastikuse kindlustusmehhanismi osamaksetega ning neid osamakseid käsitatakse piisava tagatisena finantsmääruse tähenduses. Kohaldatakse määruse (EL) .../...⁺ artikli 37 lõike 7 sätteid.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis ST 7064/20 (2018/0224) sisalduva määruse number.

Artikkel 8
Meetmete liigid

Käesoleva määruse alusel võib rahastada meetmeid, mis aitavad kaasa artiklis 3 täpsustatud erieesmärkide saavutamisele. Rahastamiskõlblikud on eelkõige järgmised tegevused:

- a) teadlikkuse suurendamine ja teabe levitamine, et parandada liidu poliitika ja liidu õiguse, sealhulgas materiaal- ja menetlusõiguse, õiguslase koostöö vahendite, Euroopa Liidu Kohtu praktika ja võrdleva õiguse ning Euroopa ja rahvusvaheliste standardite tundmist, sealhulgas eri õigusvaldkondade koostoime mõistmist;
- b) vastastikune õppimine ja heade tavade jagamine sidusrühmade vahel, et täiendada teadmisi ja suurendada vastastikust mõistmist liikmesriikide tsiviil- ja kriminaalõigusest ning õigus- ja kohtusüsteemidest, sealhulgas õigusriigist ja õiguskaitse kättesaadavusest, ning vastastikuse usalduse suurendamine;
- c) analüüsi- ja järelevalvemeetmed, et täiendada teadmisi ja arusaamist potentsiaalsete tõkete kohta, mis võivad takistada Euroopa õigusruumi tõrgeteta toimimist, ning parandada liidu õiguse ja poliitika rakendamist liikmesriikides, nagu näiteks andmete ja statistika kogumine; ühtsete meetodikate ning asjakohasel juhul näitajate või võrdlusaluste väljatöötamine; uuringud, teadusuuringud, analüüsid ja vaatlused; hindamised; mõju hindamine; suuniste, aruannete ja õppematerjalide koostamine ja avaldamine;

- d) asjaomaste sidusrühmade koolitamine, et parandada liidu õiguse ja poliitika, sealhulgas materiaal- ja menetlusõiguse ning põhiõiguste tundmist, liidu õiguslase koostöö vahendite kasutamist ning Euroopa Liidu Kohtu praktika, õiguskeele ja võrdleva õiguse tundmist;
- e) info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite ning e-õiguskeskkonna vahendite arendamine ja hooldus, võttes arvesse eraelu puutumatust ja andmekaitset, et parandada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil kohtusüsteemide tõhusust ja nende vahelist koostööd, sealhulgas süsteemide ja rakenduste piiriülest koostalitlusvõimet;
- f) peamiste Euroopa tasandi võrgustike ja Euroopa õiguslaste võrgustike, sealhulgas liidu õiguse alusel loodud võrgustike suutlikkuse suurendamine, et tagada liidu õiguse tõhus kohaldamine ja täitmise tagamine, edendada liidu õigust, väärtusi, õigusprogrammiga hõlmatud valdkondade poliitilisi eesmärke ja strateegiaid ning neid edasi arendada;
- g) õigusprogrammiga hõlmatud valdkondades tegutsevate kodanikuühiskonna organisatsioonide ja mittetulunduslike sidusrühmade toetamine, et suurendada nende tegutsemisvalmidust ja suutlikkust oma huvide eest seista ning tagada nende teenuste, nõustamistegevuse ja toetustegevuse piisav kättesaadavus kõigile kodanikele, tugevdades seeläbi ka demokraatiat, õigusriiki ja põhiõigusi;
- h) õigusprogrammi tundmise ja selle tulemuste levitamise, ülekantavuse ja läbipaistvuse suurendamine ning kodanike teavitamine nendest, sealhulgas sidusrühmadele aruteluforumite korraldamise kaudu.

II peatükk

Toetused

Artikkel 9

Toetused

1. Õigusprogrammi raames antakse ja hallatakse toetusi kooskõlas finantsmääruse VIII jaotisega.
2. Hindamiskomisjoni liikmeteks võivad olla välisekspertid.

Artikkel 10

Kumulatiivne ja alternatiivne rahastamine

1. Meede, mis on saanud toetust õigusprogrammi alusel, võib saada toetust ka mõne muu liidu programmi alusel, sealhulgas eelarve jagatud täitmise alla kuuluvatest fondidest, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Asjakohase liidu programmi reegleid kohaldatakse vastavalt selle osa suhtes, millega on meetet toetatud. Kumulatiivne rahastamine ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat. Liidu eri programmide antava toetuse võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas toetuse tingimusi käsitlevate dokumentidega.

2. Õigusprogrammi alusel kvaliteedimärgise saanud meetmed, võivad saada toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist või Euroopa Sotsiaalfond+-ist kooskõlas ühissätete määruse 2021–2027 artikli 73 lõikega 4, kui nad vastavad järgmistele kumulatiivsetele võrreldavatele tingimustele:
  - a) neid on hinnatud programmi konkursikutse alusel;
  - b) nad vastavad kõnealuse konkursikutsega ette nähtud kvaliteedi miinimumnõuetele;
  - c) neid ei saa eelarvepiirangute tõttu kõnealuse konkursikutse alusel rahastada.

Artikkel 11

Rahastamiskõlblikud üksused

1. Lisaks finantsmääruse artiklis 197 sätestatud kriteeriumidele kehtivad käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 esitatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid.
2. Rahastamiskõlblikud on järgmised üksused:
  - a) iga juriidiline isik, kes on asutatud:
    - i) liikmesriigis või sellega seotud ülemeremaal või -territooriumil;
    - ii) õigusprogrammiga assotsieerunud kolmandas riigis;
  - b) iga juriidiline isik, kes on loodud liidu õiguse alusel, või iga rahvusvaheline organisatsioon.

3. Õigusprogrammiga toetatakse EJTNi alalise tööprogrammiga seotud kulusid ja selleks antakse tegevustoetust ilma konkursikutseta kooskõlas finantsmäärusega.

III peatükk

Programmitöö, järelvalve, hindamine ja kontroll

Artikkel 12

Tööprogramm

1. Õigusprogrammi rakendatakse finantsmääruse artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu.
2. Komisjon võtab tööprogrammi vastu rakendusaktiga. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artiklis 18 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 13

Seire ja aruandlus

Näitajad, mille abil antakse aru artiklis 3 sätestatud õigusprogrammi üld-ja erieesmärkide saavutamisel tehtud edusammudest, on sätestatud II lisas.

Õigusprogrammi eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude tulemusliku hindamise tagamiseks on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 15 vastu delegeeritud õigusakte II lisa muutmiseks, et vaadata läbi või täiendada näitajaid, kui seda peetakse vajalikuks, ning täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega.

Tulemusaruannete süsteemiga tagatakse, et õigusprogrammi rakendamise ja tulemuste seireks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal.

Selleks kehtestatakse liidu rahaliste vahendite saajatele ja asjakohasel juhul liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

Komisjon annab Euroopa Parlamendile ja nõukogule õigusprogrammi tulemuste kohta igal aastal aru olemasolevate aruandlusmehhanismide, eelkõige ELi õigusemõistmise tulemustabeli raames.

Komisjon annab eelkõige aru igale erieesmärgile eraldatud eelarvevahendite kasutamisest.

Komisjon täpsustab oma aruandes toetuse saanud meetmete liigi, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse edendamise seotud meetmed. Nimetatud aruande alusel võib Euroopa Parlament anda soovitusi. Komisjon võtab neid soovitusi kohaselt arvesse.

Artikkel 14

Hindamine

1. Õigusprogrammi hindamine tuleb viia läbi aegsasti, et selle tulemusi saaks kasutada otsustamisprotsessis.

2. Komisjon korraldab õigusprogrammi vahehindamise siis, kui selle rakendamise kohta on saadud piisavalt teavet, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast programmi rakendamise algust.
3. Komisjon korraldab õigusprogrammi lõpphindamise selle rakendamise lõpus, kuid mitte hiljem kui neli aastat pärast artiklis 1 sätestatud ajavahemiku lõppu.
4. Komisjon edastab hindamistulemused koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

Artikkel 15

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 13 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kuni 31. detsembrini 2027.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 13 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonivahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 13 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 16

Liidu finantshuvide kaitse

Kui kolmas riik osaleb õigusprogrammis rahvusvahelise lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel või muu õigusakti alusel, annab kolmas riik vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikojale vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. OLAFi puhul hõlmavad need õigused õigust korraldada juurdlust, sealhulgas teha kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud määruses (EL, Euratom) nr 883/2013.

IV peatükk

Ülemineku- ja lõppsätted

Artikkel 17

Teave, kommunikatsioon ja avalikustamine

Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse eriti meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.

Komisjon rakendab õigusprogrammi raames võetud meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teabe- ja teavitamismeetmeid.

Õigusprogrammile eraldatud rahaliste vahenditega panustatakse samuti liidu poliitiliste prioriteetide edastamise institutsioonilistes sõnumites niivõrd, kuivõrd need prioriteetid on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

Artikkel 18

Komiteemenetus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 19

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EL) nr 1382/2013 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021.

Artikkel 20

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta nende meetmete jätkamist või muutmist, mis on algatatud määruse (EL) nr 1382/2013 alusel, mille kohaldamist nende meetmete suhtes jätkatakse kuni nende lõpetamiseni.
2. Õigusprogrammi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mida on vaja selleks, et tagada üleminek õigusprogrammi ja määruse (EL) nr 1382/2013 alusel võetud meetmete vahel.
3. Vajaduse korral võib kanda liidu eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2027. aastat, et katta artikli 5 lõikes 2 ette nähtud kulusid, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.

Artikkel 21

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja

I LISA

Programmi rahastamispaketi raames eraldatakse summad erieesmärkide kaupa järgmiselt:

- a) 27 % artikli 3 lõike 2 punktis a osutatud erieesmärgi jaoks;
  - b) 36 % artikli 3 lõike 2 punktis b osutatud erieesmärgi jaoks;
  - c) 27 % artikli 3 lõike 2 punktis c osutatud erieesmärgi jaoks;
  - d) 10 % mis tahes artikli 3 lõikes 2 osutatud eesmärgi jaoks.
-

II LISA

NÄITAJAD

Õigusprogrammi jälgitakse näitajate kogumi põhjal, mille eesmärk on mõõta, mil määral selle üld- ja erieesmärgid on saavutatud, minimeerides samal ajal halduskoormust ja kulusid. Selleks kogutakse eraelu puutumatus ja andmekaitse õigusi järgides andmeid järgmiste näitajate kohta:

- 1) õigusprogrammiga (sealhulgas EJTN tegevustoetusega) rahastatud koolitusmeetmetes (sealhulgas töötajate vahetused, õppekõlastused, õpikojad ja seminarid) osalenud kohtunike ja muude õigusosalatöötajate arv;
- 2) õigusprogrammi raames toetust saanud kodanikuühiskonna organisatsioonide arv;
- 3) andmevahetuste arv Euroopa karistusregistrite infosüsteemis (ECRIS);
- 4) päringutabamuste arv e-õiguskeskkonna portaalis / lehekülgedel, mis pakuvad teavet piiriüleste tsiviil- ja kriminaalasjade kohta;

- 5) inimeste arv erieesmärkide kaupa, kelleni on jõutud
- a) vastastikuse õppe ja heade tavade vahetamisega;
  - b) teadlikkuse suurendamise, teavitamise ja teabe levitamisega seotud meetmed.

Kõik üksikandmed esitatakse võimaluse korral sugupoolte lõikes; õigusprogrammi vahe- ja lõpphindamisel keskendutakse igale erieesmärgile ning neid käsitletakse ka soolise võrdõiguslikkuse seisukohalt ja hinnatakse mõju soolisele võrdõiguslikkusele.
